

eudaimonia

Revija za pravnu, političku i
socijalnu teoriju i filozofiju

Br. 3 • 2019.

Izdavač

IVR **SRBIJA**

Srpsko udruženje za pravnu
i socijalnu filozofiju

LJUDSKA PRAVA I KONCEPT
„ODGOVORNOSTI ZA ZAŠTITU“ U
INTERVENCIJI U LIBIJI 2011. GODINE

Aleksandra Baklaja

Strane: 87–96

Aleksandra Baklaja*

LJUDSKA PRAVA I KONCEPT „ODGOVORNOSTI ZA ZAŠTITU“ U INTERVENCIJI U LIBIJI 2011. GODINE**

Cilj autorke ovog rada je da prikaže koncept „odgovornosti za zaštitu“ u svetlu zaštite ljudskih prava i sve izazove sa kojima je bila suočena njegova primena u intervenciji u Libiji 2011. godine. U prvom delu rada istražuju se nastanak i razvoj koncepta ljudskih prava, sa posebnim naglaskom na Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima iz 1948. godine. Drugi deo rada posvećen je konceptu „odgovornosti za zaštitu“, koji je deklarisan kao najefikasniji izraz potrebe da se definiše koncept koji će uključiti međunarodnu zajednicu u proces efikasne zaštite stanovništva i njihovih osnovnih ljudskih prava. Koncept je definisan tako da podrazumeva tri odgovorosti: odgovornost za prevenciju, odgovornost za reakciju i odgovornost za obnovu, čime je upotreba sile postavljena kao krajnji korak, a kao primarni zadatak se postavlja prevencija nasilja rešavanjem korena i uzroka potencijalne krize. U trećem delu rada analizira se intervencija u Libiji 2011. godine sa aspekta primene pomenutog koncepta. Uočavaju se osnovni problemi sa kojima se taj koncept suočava, u svetlu zloupotrebe ljudskih prava intenziviranjem stradanja civila i uvećanjem broja žrtava. Zaključujemo da primena „odgovornosti za zaštitu“ ostaje neophodan mehanizam zaštite i prevencije kršenja osnovnih ljudskih prava na međunarodnom nivou, uz rešavanje problema implementacije akcije, koje podrazumeva uspostavljanje mehanizma za nadgledanje sprovođenja intervencije i preciziranje kriterijuma i smernica za njeno sprovođenje.

Ključne reči: *Ljudska prava. - „Odgovornost za zaštitu“. - Libija. - Intervencija.*

1. LJUDSKA PRAVA

Postoji duga istorija borbe za priznanje ljudskih prava, iako se sam koncept „ljudskih prava“ pojavio tek pre 70 godina. Borba seže još u doba robovlasničkih društava, a najznačajniji period je vreme prela-

---

* Autor je student osnovnih studija Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu, aleksandraklaja@gmail.com.

** Članak predstavlja rezultat učešća na Petoj studentskoj konferenciji iz teorije i filozofije prava na temu „Međunarodno i evropsko pravo – teorijski problemi“ održanoj 7. i 8. decembra 2018. godine na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu.

ska iz feudalnog u kapitalističko uređenje, obeleženo zahtevima za slobodom ličnosti i jednakosti svih ljudi.¹ Ideja ljudskih prava javlja se u svim kulturama, a njenu istoriju možemo otkriti praćenjem zahteva za priznavanjem i poštovanjem ljudskog dostojanstva. Ipak, uvođenje koncepta opštih ljudskih prava i međunarodna posvećenost njihovoj zaštiti svrstavaju se u red najvećih dostignuća tek nakon Drugog svetskog rata.

Prvi korak ka tome nalazimo u Povelji Ujedinjenih nacija (UN) koja sadrži odredbe značajne za ljudska prava, čime jasno pokazuje opredeljenost za njihovo poštovanje i očuvanje. Već u samom Uvodu Povelje kaže se: „Mi, narodi Ujedinjenih nacija rešeni... da vaspostavimo veru u osnovna prava čoveka, u dostojanstvo i vrednost ljudske ličnosti, u ravnopravnost muškaraca i žena i nacija velikih i malih...“² Sledeća značajna odredba je član 1, u kojem se ističe da je jedan od ciljeva organizacije „unapređenje i podsticanje poštovanja prava čoveka i osnovnih sloboda za sve bez obzira na rasu, pol, jezik ili veru“.³ Države su se obavezale da će preduzeti zajedničku ili pojedinačnu akciju u saradnji sa UN kako bi postigle ciljeve stvaranja uslova stabilnosti i blagostanja među kojima je i „sveopšte poštovanje i uvažavanje ljudskih prava kao i osnovnih sloboda bez obzira na rasu, pol, jezik ili veru“.⁴

S obzirom na vrlo opšti karakter odredaba o ljudskim pravima u Povelji UN, javila se potreba za preciziranjem i detaljnijim regulisanjem ljudskih prava. Najznačajniji korak ka uspostavljanju međunarodnog standarda ljudskih prava jeste Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima usvojena na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija 10. decembra 1948. godine. Deklaracija je prvi dokument u kojem su sakupljena i navedena sva ljudska prava, sa ciljem dostizanja „zajedničkog idela“ kojem sve države treba da teže. Forma deklaracije ukazuje na nespornost država da se pravno obavežu međunarodnim ugovorom u pogledu ljudskih prava. Kao jedan od najznačajnijih razloga za donošenje Deklaracije navodi se „priznavanje urođenog dostojanstva i jednakih i neotuđivih prava svih članova ljudske porodice, što čini temelj slobode, pravde i mira u svetu“.⁵ Članom 1 Deklaracije potvrđuju

¹ Branimir Janković, Zoran Radivojević, *Međunarodno javno pravo*, PUNTA, Niš 2014, 223.

² United Nations, Charter of the United Nations, 1945, <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>, 24. novembar 2018, preamble.

³ *Ibidem*, article 1

⁴ *Ibidem*, article 55, article 56

⁵ United Nations, The Universal Declaration of Human Rights, 1948, https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf, 24. novembar 2018.

se osnove ljudskih prava i potcrtava se da se „sva ljudska bića rađaju slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima“, a u članu 2 ističe se da su osnovna načela – načelo jednakosti i načelo nediskriminacije.⁶ Iako ima samo deklarativni karakter, Deklaracija je najznačajniji dokument o ljudskim pravima do sada, a njen uticaj je primetan i u činjenici da je danas sastavni deo zakonodavstava mnogih država, a u nekim državama čak i sastavni deo ustava.

Nakon Deklaracije, 1966. godine su usvojena dva pakta – Međunarodni pakt o građanskim i političkim i Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima čoveka. Oni predstavljaju dalju razradu i konkretizaciju ljudskih prava, ali i postavljaju osnov za pravnu obaveznost prava navedenih u Deklaraciji. Njihov značaj je i u potvrdi normi ljudskih prava kao jednog od osnovnih principa međunarodnih odnosa.

1.1. Ljudska prava i ljudska bezbednost

Neizbežno je da poštovanje ljudskih prava zahteva stanje međunarodnog mira i bezbednosti, čije je održanje primaran razlog nastanka UN. Zbog toga je neophodno sprečiti sukobe i rešiti duboke uzroke nesigurnosti i ranjivosti. Ljudska bezbednost podrazumeva uspostavljanje međunarodne političke kulture zasnovane na ljudskim pravima u kontekstu rešavanja problema na osnovama zajedničkog vrednosnog sistema. Na taj način, posredno, ljudska prava pronalaze svoju ulogu u rešavanju sukoba, njegovom preobražaju i izgradnji mira kada se sukob već dogodio. Sistem međunarodne bezbednosti počiva na osnovnom pravu na život, a za svoje ostvarenje zahteva bezbedan međunarodni poredak. Ne smemo zaboraviti da ljudska prava ostvarena u bezbednom poretku omogućavaju dalji ljudski razvoj i da „obebeđuju temelj s kojeg je moguće težiti ostvarenju ljudskog razvoja i ljudske bezbednosti“.⁷ Iz tih razloga kršenje ljudskih prava je osnovni indikator koji ukazuje na pretnju ljudskoj i međunarodnoj bezbednosti.

---

⁶ *Ibidem*, article 1, article 2.

⁷ Jelena Marković, Vesna Petrović, *Razumevanje ljudskih prava – priručnik o obrazovanju za ljudska prava*, Ministarstvo za ljudska i manjiska prava Srbije i Crne Gore – Beogradski centar za ljudska prava, Beograd 2005, <http://www.bgcentar.org.rs/bgcentar/wp-content/uploads/2013/04/razumevanje-ljudskih-prava.pdf>, 25. novembar 2018.

2. KONCEPT „ODGOVORNOSTI ZA ZAŠTITU“

Osim procesa izgradnje standarda, najveći izazov za ljudska prava jeste njihova primena. Primenu treba da obezbede države koje su preuzele obaveze, koje treba i da ispune. To je prostor u kojem mogu da se dogode ugrožavanje i kršenje ljudskih prava, a tada se postavlja pitanje ko treba da ih zaštiti.

Osnovna odlika modernog sistema država jeste suverena država koja podrazumeva dva osnovna principa: *suverena jednakost* i *nemešanje u unutrašnje prilike država*. To je potvrđeno u članu 2 Povelje UN, u čijem stavu 1 se navodi da „organizacija počiva na načelu suverene jednakosti svih svojih članova“, dok se u stavu 7 kaže da „ništa u ovoj Povelji ne ovlašćuje Ujedinjene nacije da se mešaju u pitanja koja se po suštini nalaze u unutrašnjoj nadležnosti svake države“.⁸ Osim toga, najvažniji principi ustanovljeni u Povelji UN jesu zabrana pretnje silom i upotrebe sile (čl. 2, st. 4), mirno rešavanje spora (čl. 2, st. 3 i Glava VI Povelje) i kolektivna primena prinudnih mera usled narušenog međunarodnog mira i bezbednosti (Glava VII Povelje). Pitanje zaštite ljudskih prava, koje se pre svega ogleda u prevenciji široko rasprostranjenog ubijanja i nečovečnog postupanja, od lokalnog je interesa i počiva na nacionalnim političkim vlastima, te je u skladu sa pravima i obavezama koje proizilaze iz suvereniteta. Ukoliko nema volje ili su kapaciteti institucija države nedovoljni da primene preventivne mere kako ne bi došlo do ekspanzije nasilja, potrebna je pravovremena spoljna podrška. Jedan od primera koji potvrđuje takav stav nalazimo u izveštaju generalnog sekretara Kofija Anana *U većoj slobodi: ka razvoju, bezbednosti i ljudskim pravima za sve (In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All)* iz 2005. godine. Naglasivši da je zaštita sopstvenog stanovništva „primarni *raison d'être*“⁹ suverenih država, Kofi Anan ukazuje na to da neispunjenje osnovne dužnosti nacionalnih vlasti povlači „prelazak odgovornosti na međunarodnu zajednicu radi upotrebe diplomatskih, humanitarnih ili drugih metoda za zaštitu ljudskih prava i dobrobiti civilnog stanovništva“.¹⁰

⁸ United Nations, Charter of the United Nations, 1945, <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>, 24. novembar 2018.

⁹ United Nations, General Assembly, In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All-Report of the Secretary-General, A/59/2005, (21 March 2005), https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/larger_freedom_exec_summary.pdf, 26. novembar 2018.

¹⁰ *Ibidem*.

Uz poštovanje svih pomenutih principa, trebalo je definisati koncept koji će uključiti međunarodnu zajednicu u proces efikasne zaštite stanovništva i njihovih osnovnih ljudskih prava. Svoj najefikasniji izraz ta potreba nalazi u prihvatanju koncepta „odgovornosti za zaštitu“. Taj koncept je prvi put predstavljen 2001. godine u izveštaju *Odgovornost za zaštitu (The Responsibility to Protect: Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty)*, koji je rezultat rada Međunarodne komisije o intervenciji i državnom suverenitetu. Izveštaj polazi od razumevanja koncepta *suverenosti kao odgovornosti*, što podrazumeva da su „vlasti države odgovorne za zaštitu bezbednosti i života građana i promociju blagostanja“. ¹¹ To je primarno zadatak suverenih država, a ako one nisu u stanju da ga ispune, druga mogućnost je saradnja državnih vlasti sa spoljnim akterima, a na trećem mestu su međunarodne organizacije. Ključni korak za uspostavljanje koncepta „odgovornosti za zaštitu“ kao sastavnog dela diskursa o međunarodnoj bezbednosti jeste njegovo formulisanje u Završnom dokumentu Svetuskog samita 2005. godine i potvrda koji je dobio Rezolucijom Generalne skupštine u kojoj se navodi odgovornost za zaštitu od genocida, ratnih zločina, zločina protiv čovečnosti i etničkog čišćenja.

Koncept je zamišljen tako da podrazumeva tri odgovornosti: odgovornost za prevenciju, odgovornost za reakciju i odgovornost za obnovu.

Odgovornost za prevenciju se postavlja kao primarni zadatak „odgovornosti za zaštitu“, čime se zahteva prevencija nasilja rešavanjem korena i uzroka potencijalne krize. Da bi se to ostvarilo, ključno je uočiti potencijalnu krizu i upozoriti na vreme. U tu svrhu mogu se primeniti političko-diplomatske, ekonomsko-socijalne i bezbednosne mere, koje se ogledaju u podršci i pomoći sa pozitivnim predznakom tim segmentima u jednoj državi kako bi se, na primer, vladavinom prava ili boljom ekonomskom situacijom sprečio dalji nastanak konflikta.

Kada preventivne mere ne daju rezultate, sledeći korak je odgovornost za reakciju. U takvim situacijama se primenjuju iste mere kao i u vreme prevencije, s tim što one sada imaju formu sankcije. Neke od takvih mera mogu biti: finansijske sankcije, zabrana vazdušnog saobraćaja, isključenje ili suspenzija iz članstva u međunarodnim ili

---

¹¹ International Commission on Intervention and State Sovereignty, *The Responsibility to Protect: Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty*, International Development Research Center, Ottawa 2001, <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>, 28. novembar 2018.

regionalnim organizacijama, ograničenje diplomatskog predstavljanja. Vojna intervencija je izuzetna i jedinstvena mera koja se primenjuje u najozbiljnijim okolnostima. Značaj ovog koncepta ogleda se upravo u naglašavanju da je upotreba sile korak koji će se zaista preduzeti u krajnjem slučaju. S obzirom na načelo zabrane pretnje silom ili upotrebe sile koje vlada u međunarodnom pravu, da bi vojna intervencija bila legitiman vid upotrebe sile, neophodno je da bude odobrena od Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, imajući u vidu posebnu ulogu koju taj organ ima u očuvanju međunarodnog mira i bezbednosti. Osim neophodnog odobrenja, vojna intervencija mora da ispuni sledeće kriterijume: postojanje pravednog cilja, ispravne namere, kontekst poslednjeg raspoloživog sredstva, primena proporcionalnih sredstava i naznaka razumnih izgleda za uspeh intervencije.¹²

Treća dimenzija „odgovornosti za zaštitu“ jeste odgovornost za obnovu konfliktnih područja u periodu nakon intervencije. Povećana mogućnost novih neprijateljstava u budućnosti, čiji izvor mogu biti nerazrešena pitanja iz prethodnog konflikta, zahteva izgradnju sistema koji će moći da zadovolji osnovne potrebe i interese tog društva. U tom periodu treba izgraditi nacionalne institucije na zdravim osnovama, kako bi se sprečilo eventualno dalje kršenje ljudskih prava u novom sistemu, i promovisati pomirenje i ekonomsko-socijalni razvoj. Posebnu pažnju treba posvetiti pitanju bezbednosti, prvenstveno problemima razoružanja i demobilizacije lokalnih snaga.

Osnovna načela koncepta „odgovornosti za zaštitu“ nisu potpuno inovativna, ali, izložena na ovaj način i objedinjena, daju novu dinamiku i mogućnosti pitanju humanitarnih (vojnih) intervencija. „Odgovornost za zaštitu“ možemo smatrati jednim od strukturnih principa savremenih međunarodnih odnosa.

3. PRIMENA „ODGOVORNOSTI ZA ZAŠTITU“ U LIBIJI 2011. GODINE

Kriza u Libiji je bila podstaknuta dešavanjima u okolnim zemljama u okviru tzv. arapskog proleća, a svoj izraz je našla u antirežimskim protestima protiv Gadafijeve vlasti. Protesti su ubrzo poprimili odlike *nemeđunarodnog oružanog sukoba* koji je bio praćen kršenjem međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava ljudskih pra-

---

¹² *Ibidem*, 32.

va, koje se ispoljilo u ratnim zločinima i zločinima protiv čovečnosti, arbitrarnom lišavanju slobode, prisilnom nestanku i kršenju zabrane mučenja. Reakcije međunarodne zajednice i njihove „odgovornosti za zaštitu“ nalazimo u *Rezoluciji 1970* i *Rezoluciji 1973* Saveta bezbednosti. Dok se u *Rezoluciji 1970* zločini u Libiji karakterišu kao zločini protiv čovečnosti i preciziraju se mere u skladu sa članom 41 Glave VII Povelje, *Rezolucijom 1973* utvrđuje se da „libijske vlasti nisu uspele da se usaglase sa *Rezolucijom 1970*“¹³ i naglašava se da „situacija u Libiji nastavlja da stvara pretnju za međunarodni mir i bezbednost“.¹⁴ Kao posledica ocenjivanja situacije kao pretnje međunarodnom miru i bezbednosti, libijska kriza 2011. godine bila je prvi slučaj primene sile u skladu sa „odgovornošću za zaštitu“. Nakon prvih pojedinačnih akcija na osnovu ovlašćenja iz *Rezolucije 1973*, akcije su objedinjene i koordinisane pod okriljem NATO-a.

Odgovor na pitanje da li je upotrebljen adekvatan mehanizam jeste da je situacija u Libiji nesumnjivo bila humanitarna kriza koju je pratio visok stepen ugroženosti stanovništva. Primena sile je bila dominantno motivisana zaštitom civila i predstavljala je humanitarnu zaštitu. Upotreba sile u tom slučaju bila je poslednje efikasno sredstvo, a *Rezolucija 1973* bila je dominantno u službi ugrožene populacije koja se suočavala sa ozbiljnim stradanjima.

Uspešnost primene koncepta „odgovornosti za zaštitu“ meri se posledicama intervencije. Ako kao osnovne posledice primene sile kao instrumenta zaštite civila izdvojimo rušenje režima, ubistvo bivšeg lidera Muamera Gadafija i dugoročnu destabilizaciju Libije, opravdano postavljamo pitanje da li se takav ishod operacije može smatrati uspešnom primenom koncepta „odgovornosti za zaštitu“. U takvom ishodu uočavamo probleme samog koncepta, koji se odnose na zloupotrebu ljudskih prava. Naime, nisu ispunjeni osnovni ciljevi „odgovornosti za zaštitu“. Primena sile je bila uslovljena i motivisana humanitarnom zaštitom i zaustavljanjem ozbiljnog stradanja stanovništva. Ako su intervencijom povećani stradanje civila i broj žrtava, onda su radi „zaštite stanovništva“ zloupotrebljena ljudska prava stanovništva Libije. U svetlu kriterijuma koje vojna operacija mora da ispuni da bi bila legitimna, povećano stradanje civila bila je realna i predvidljiva

---

¹³ United Nations, Security Council, Resolution 1973, S/RES/1973, 2011, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973%20%282011%29, 26. novembar 2018.

¹⁴ *Ibidem*.

posledica, ali izgleda da su kriterijumi „izgled za uspeh“ i „bilans posledica“ bili zanemareni. Čini se da su primarni ciljevi intervencionističkih država bili da promene režim i zadovolje pojedinačne interese, a da je zaštita civila postavljena kao sporedni cilj. To predstavlja zloupotrebu mandata, a možemo da dovedemo u pitanje i kršenje člana 2, st. 4 i 7 Povelje UN. Tokom vojne operacije uočeno je i otvoreno stavljanje na stranu pobunjenika, njihovo snabdevanje oružjem i ignorisanje mirovnih inicijativa u toku operacije. Da koncept „odgovornosti za zaštitu“ nije adekvatno primenjen, možda najjasnije potvrđuje izostanak mera za uspostavljanje mira i održivog razvoja destabilizovane države i njenih institucija nakon intervencije, što je novi režim pokazao time što je nastavio sa praksom kršenja ljudskih prava. To od njih zahteva treći deo „odgovornosti za zaštitu“ – odgovornost za obnovu, što nam pokazuje da međunarodna zajednica nije do kraja ni shvatila ni prihvatila taj koncept, a svoj primarni fokus je zadržala na upotrebi sile.

4. ZAKLJUČAK

Primena sile u okviru koncepta „odgovornosti za zaštitu“ na iskustvu Libije pokazala je određene probleme u implementaciji i sprovođenju vojne operacije, kao i u postintervencionističkom periodu. Međutim, libijski primer je pokazao i da je primena sile, kao krajnje sredstvo, neophodna u situacijama masovnog kršenja osnovnih ljudskih prava.

Kada je reč o članicama Saveta bezbednosti, osnovni uočeni problemi odnose se na različita tumačenja ovlašćenja Saveta bezbednosti, čemu su doprineli nedovoljna preciznost teksta i široki ciljevi postavljeni u Rezoluciji 1973, uloga generalnog sekretara, koordinacija u sistemu UN i koordinacija UN sa drugima akterima. Osim toga, javili su se i sledeći problemi: partikularni interesi država koji su bili izvan domena humanosti, dok je zaštita civila imala sporedan značaj; pogoršanje opštih bezbednosnih uslova u državi; destabilizacija države i njenih institucija. Kao poseban problem ističemo izostanak „obnove“ i uspostavljanja mira i održivog razvoja nakon okončanja intervencije.

Preporuke za poboljšanje primene koncepta „odgovornosti za zaštitu“ odnose se na uspostavljanje mehanizma za nadgledanje sprovođenja intervencije i preciziranje kriterijuma i smernica za njeno sprovođenje.

Zaključujemo da primena koncepta „odgovornosti za zaštitu“ ipak ostaje neophodan mehanizam zaštite i prevencije kršenja osnovnih ljudskih prava na međunarodnom nivou.

LITERATURA

- B. Janković, Z. Radivojević, *Međunarodno javno pravo*, PUNTA, Niš 2014.
- International Commission on Intervention and State Sovereignty, *The Responsibility to Protect: Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty*, International Development Research Center, Ottawa, 2001, <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>, 28. novembar 2018.
- J. Marković, V. Petrović, *Razumevanje ljudskih prava – priručnik o obrazovanju za ljudska prava*, Ministarstvo za ljudska i manjiska prava Srbije i Crne Gore, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd 2005, <http://www.bgcentar.org.rs/bgcentar/wp-content/uploads/2013/04/razumevanje-ljudskih-prava.pdf>, 25. novembar 2018.
- James Pattison, *Humanitarian Intervention and the Responsibility to Protect*, Oxford University Press, New York 2010.
- Magnus Petersson, *The US NATO debate – From Libya to Ukraine*, Bloomsburg, New York – London 2015.
- Paul Tang Abomo, *R2P and the US intervention in Libya*, Palgrave Macmillan, Cham 2019.
- United Nations, Charter of the United Nations, 1945, <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>, 24. novembar 2018.
- United Nations, General Assembly, In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All-Report of the Secretary- General, A/59/2005 (21 March 2005), https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/larger_freedom_exec_summary.pdf, 26. novembar 2018.
- United Nations, Security Council, Resolution 1970, S/RES/1970, 2011, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970%20%282011%29, 26. novembar 2018.
- United Nations, Security Council, Resolution 1973, S/RES/1973, 2011, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973%20%282011%29, 26. novembar 2018.
- United Nations, The Universal Declaration of Human Rights, 1948, https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf, 24. novembar 2018.

Aleksandra Baklaja
Undergraduate Student
University of Belgrade Faculty of Political Sciences

HUMAN RIGHTS AND RESPONSIBILITY TO PROTECT IN INTERVENTION IN LIBYA 2011

Summary

Human rights and the international commitment to their protection represent one of the greatest achievements, and the most significant step toward it is the Universal Declaration of Human Rights adopted by the United Nations General Assembly on 10 December 1948. Respect for human rights requires international peace and security, and their violation is a main indicator of threat to human security. Responsibility to Protect is the most effective expression of the need to define a concept that will involve the international community in the process of effectively protecting the population and their basic human rights. Responsibility to Protect involves three types of responsibility: responsibility to prevent, responsibility to react and responsibility to rebuild. The use of force is set as the final step, and the primary task is to prevent violence by addressing the roots and causes of a potential crisis. During the implementation of responsibility to protect in Libya 2011, the problems this concept is faced were identified – the abuse of human rights by intensifying the suffering of civilians and increasing the number of casualties. Further development of this concept should be directed towards more effective prevention mechanisms, as well as, when it comes to, responsibility to rebuild, which often lacks and presents the potential for the development of a new crisis. Within the responsibility to react, mechanisms should be put in place to monitor the implementation of the intervention, as well as to specify the criteria and guidelines for its implementation.

Key words: *Human rights. – Responsibility to Protect. – Libya. – Intervention.*